

Аранђел Смиљанић*

Универзитет у Бањој Луци
Филозофски факултет
Студијски програм историје

**ДУБРОВАЧКО ПИСМО ВОЈВОДИ ХРВОЈУ ВУКЧИЋУ
ХРВАТИНИЋУ У КОМЕ ГА ОДБИЈАЈУ ЗА ТРАЖЕНУ ПОМОЋ**
(1401, 18. или 19. октобар)

Сажетак: Дубровачком писму претходило је писмо војводе Хрвоја Вукчића Хрватинића, у коме им је јавио како је сплитски кнез Маркул(ин) освојио његов град Омиш. Он је од Дубровчана тражио помоћ у бродовима, како би вратио тај град под своју власт. Дубровчани су га одбили уз образложење да војвода Хрвоје може изаћи на крај и са моћнијим господарима од кнеза Маркула.

Кључне ријечи: Дубровчани, војвода Хрвоје, писмо, кнез Маркул(ин), Омиш, краљ Жигмунд Луксембуршки.

У лјето 1401. године војвода Хрвоје био је заузет збивањима у Далмацији. Средином јуна ступио је у преговоре са Трогиром. Трогирски посланици кренули су ка Хрвоју, али су се вратили када су добили вијест о ослобођењу краља Жигмунда из бароновог заробљеништва. Ипак су почетком септембра отишли у Книн, гдје су их чекали краљ Стефан Остоја и војвода Хрвоје. Том приликом изразили су свој став да ће упутити посланство краљу Ладиславу у Напуљ када исто учине и други далматински градови¹. За разлику од Трогирана, Сплићани су одбили понуђене преговоре, те су напали и освојили Хрвојев град Омиш.

---

* Ел. пошта: arandjel.smiljanic@ff.unibl.org.

¹ То сазнајемо на основу трогирског писма упућеног Твртку Латичићу, босанском подбану за Далмацију и Хрватску. Ф. Šišić, *Vojvoda Hrvoje Vukčić Hrvatinić i njegovo doba*, Zagreb 1902, 142; V. Klaić, *Povijest Hrvata od najstarijih vremena do svršetka XIX stoljeća II*, Zagreb 1974, 346; С. Ћирковић, *Историја Босне*, 195; N. Klaić, *Trogir u srednjem vijeku II–1, Javni život grada i njegovih ljudi*, Trogir 1985, 352; Р. Михаљчић, *Владарске титуле обласних господара*, Београд 2001, 143; D. Lovrenović, *Hrvoje i srednjodalmatinske kotune (1398–1413)*, Zbornik radova „Јајце 1396–1996“, Јајце 2002, 37; А. Смиљанић, *Дипломатија Хрвоја Вукчића Хрватинића*, Бања Лука 2023, 50–51.

Остаје отворено питање када се и на који начин овај град нашао у рукама војводе Хрвоја. Освајање Омиша извршио је вођа тзв. „унутрашњих“ Сплићана² Маркул(ин) Словић (Словетић). Било је то у августу или септембру 1401. године³. Незадовољан губитком Омиша, војвода Хрвоје врло брзо почео је са плановима и конкретним акцијама како би тај град вратио под своју власт. Због тога је упутио посланике са писмима у Дубровник и Венецију, тражећи поморску помоћ. Своје захтјеве правдао је тиме што је он дубровачки, односно млетачки грађанин, коме су они дужни да пруже подршку. Дубровчани су одбили његову молбу у писму⁴ које је предмет обраде у овом раду. Сличан исход имала је и Хрвојева мисија у Венецији. *Сињорија* је свој одговор саопштила 28. децембра те године. Они су Хрвоју преко Задранина Лудовика де Матафариса јавили да им је жао што се њиховом грађанину дешавају такве ствари, али јој се чини поштеним да се у то ипак не мијешају⁵. Дубровачки

² Крајем јуна 1398. у Сплиту је избила побуна становништва, којој су се придружиле и неки племићи. Чак се биљежи и неколико убистава. Створиле су се двије струје, тзв. „унутрашњи“ Сплићани, који су заузели власт у граду, и тзв. „спољашњи“ Сплићани, претежно племство које је напустило град наставши уточиште у другим далматинским градовима (највише у Трогиру). Војвода Хрвоје и његов савезник Иваниш Нелипчић подржавали су „спољашње“ Сплићане. Надбискуп Андрија Гвалдо је углавном подржавао „унутрашње“ Сплићане. Вођа побуњеника Маркул(ин) Словић (Словетић) ставио се под заштиту Горјанских, те их је прогласио доживотним кнежевима Сплита. Режим „унутрашњих“ Сплићана најдуже је остао вјеран краљу Жигмунду у поређењу са другим далматинским градовима. Задар, Шибеник, Трогир и Дубровник су подржавали „спољашње“ Сплићане, али са различитим приступом. Једино је Трогир ратовао против Сплита, и то од средине 1400. године. Декларативно сви су подржавали Трогир, али без конкретне помоћи, те је овај град до краја 1401. морао сам да издржи највећи притисак. Према необјављеном магистарском раду Невена Исаиловића: *Политика босанских владара према Далмацији (1391–1409)*, Београд 2008, 69–71.

³ Тада је у Омиш враћена угарска посада. Н. Исаиловић, *Омиш под влашћу Хрвоја Вукчића и борба за његово наслеђе*, ИЧ 54 (2007) 133; А. Смиљанић, *Дипломатија Хрвоја Вукчића Хрватинића*, 51.

⁴ М. Пуцић, *Споменици српски* I, 35–36; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, Београд 2006², 449–450; А. Смиљанић, *Дипломатија Хрвоја Вукчића Хрватинића*, 51.

⁵ S. Ljubić, *Listine* IV, 451; F. Šišić, *Hrvoje*, 142–143; V. Klaić, *Povijest Hrvata* II, 347; В. Поровић, *Историја Босне*, Београд 1940, 368; С. Ћирковић, *Историја Босне*, 198; М. Šunjić, *Venecija i Bosna (odnosi u XIV. i XV. st.)*, Sarajevo 1996, 96; D. Lovrenović, *Hrvoje i srednjodalmatinske komune*, 38; Isti, *Na klizištu povijesti (sveta kruna ugarska i sveta kruna bosanske) 1387–1463*, Zagreb–Sarajevo, 2006, 99; Н. Исаиловић, *Омиш под влашћу Хрвоја Вукчића*, 133; А. Смиљанић, *Дипломатија Хрвоја Вукчића Хрватинића*, 52.

одговор је логичан, будући да су они тада признавали врховну власт краља Жигмунда, који је био у сукобу са Хрватинићем. С друге стране, Млечани нису жељели да се упуштају у ризичне подухвате од којих сасвим сигурно не би имали било какву корист. Штавише, постојала је опасност додатног компликовања ситуације, што је *Сињорија* увијек жељела да избјегне.

Опис писма и ранија издања

Оригинално писмо које су Дубровчани упутили 18. или 19. октобра 1401. године војводи Хрвоју Вукчићу Хрватинићу није сачувано. Сачуван је препис писма у књизи Руска Христифоровића и налази се на предњој страни 30. листа. Почиње и завршава симболичком инвокацијом. Уз препис се налази биљешка Руска Христифоровића, исписана на италијанском језику, са датумом у форми дана, мјесеца и године према ери од Христовог рођења, уз коришћење римских бројева. Препис је читљив и добро очуван, са нешто ширим међусобним растојањем између редова у доњем дијелу преписа. На мјесту датума налази се влагом оштећена биљешка, те је тешко са сигурношћу написати да ли је у питању број 18 или 19.

Дубровачко писмо војводи Хрвоју Вукчићу Хрватинићу од 18. или 19. октобра 1401. године објављено је досад три пута: М. Пуцић, *Српски споменици*, 35–36; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 449–450; Г. Комар, П. Ратковић, *Рускова књига: дубровачки ћирилички писар (1395–1423)*, Требиње – Херцег Нови, 2019, 130–131 (снимак документа и транслитерација савременом српском ћирилицом).

*Текст писма***

+ СлавномѢ и вел[ъ]можномѢ великомѢ⁶ воководи Хрвою вД[ъ] владѣцаг⁷ гр[а]да |2| ДѢровника кнеза, властель и вД[ъ] вѣсе вкпине много⁸ љубимо поздравлѣ|3|ник. Листъ г(ос)п(одъ)ства ти примисмо

** Редакција издања и превода: Татјана Суботин Голубовић.

⁶ М. Пуцић и Љ. Стојановић: великомѢ.

⁷ М. Пуцић и Љ. Стојановић: владѣцаго.

⁸ М. Пуцић и Љ. Стојановић: много.

и разѡмѣсмо, а крѣ цю ни пише |4| г(ос)п(одъ)ство ти какѡ⁹ кнезь
 Марькѡль прѣко волкѣ нашега г[оспо]д[и]на прѣвисокога г[оспо]д[и]на
 |5| краля ѡгрьскога и прѣко волкѣ и хѡтениа¹⁰ г(ос)п(одъ)ства ти прими
 ѡльмишь |6| и ѡлѣзе¹¹ самѣ своѡмѣ главомѣ ѡ нѣмѣ. Я просе
 г(ос)п(одъ)ство ти ѡд[ѣ] наасѣ¹² а¹³ на нѣга |7| помоки по мѡрѡ¹⁴. И
 затѡ¹⁵ съ свакоимѣ¹⁶ ѡмиликиѡм(ѣ) и почтеникиѡм(ѣ) ѡд[ѣ]вѣцавамѡ
 |8| г(ос)п(одъ)ствѡ ти по м[и]л[о]сти великагѡ¹⁷ ц(а)ра н(е)беснагѡ¹⁸ и
 прѣчистикѡ¹⁹ б(о)гѡм(а)т(е)рѣ²⁰. Наашѣ |9| племен[и]ти г[оспо]д[и]нѣ краля
 а и г(ос)п(одъ)ство ти кѣте пакѡсиѣ²¹ и ѡзѡможни²² мор[е]те такоѡѡ |10|
 чловѣчицѡ ѡдолѣтъ²³ и ѡсвет[и]ти се и многѡ²⁴ векѣмѣ²⁵ и векѣмѣ²⁶
 ѡд[ѣ] нѣга. |11| Я наасѣ многѡсм(е)рено²⁷ молимо г(ос)п(одъ)ство ти ѡ
 томѣ немоите ѡкладати. И б[о]гѣ ви |12| ѡмножи г(ос)п(одъ)ства.

Ad XVIII (XVIII ?) octubrio MCCCC primo.

Превод писма

Славном и велможном великом војводи Хрвоју од владајућих
 градом Дубровником кнеза, властеле и од цијеле Општине
 многољубљени поздрав. Писмо твог господства смо примили и
 разумјели смо што нам пишете: како је кнез Маркул без дозволе нашега

⁹ М. Пуцић и Љ. Стојановић: како.

¹⁰ Љ. Стојановић: хѡтениа.

¹¹ М. Пуцић: ѡлѣзе.

¹² М. Пуцић: наасѣ.

¹³ М. Пуцић: и.

¹⁴ М. Пуцић и Љ. Стојановић: морѡ.

¹⁵ М. Пуцић: затѡ; Љ. Стојановић: за то.

¹⁶ М. Пуцић и Љ. Стојановић: свакоимѣ.

¹⁷ М. Пуцић: великога; Љ. Стојановић: великагѡ.

¹⁸ М. Пуцић и Љ. Стојановић: небеснагѡ.

¹⁹ М. Пуцић: прѣчисте.

²⁰ М. Пуцић и Љ. Стојановић: богѡматере.

²¹ М. Пуцић и Љ. Стојановић: пакѡсиѣ.

²² М. Пуцић: ѡзѡможни.

²³ Љ. Стојановић: ѡдолѣти.

²⁴ М. Пуцић и Љ. Стојановић: много.

²⁵ М. Пуцић: векѣмѣ.

²⁶ М. Пуцић: векѣмѣ.

²⁷ М. Пуцић и Љ. Стојановић: многѡсмѣрено.

Летоу нвемьзномъ великоу похвалу уроуи владимиръ пр.
 Хероанинъ и крестъ алтареи и вави итинеи мрковъ левантѣ вавроне
 нне антъ рпостн прнмнмо нрѣ дубвко стержномъ нше
 рпостн шв ннеъ кррндъ прво вале ншегн рне прнвооретрн
 пррфт вкршопрѣ прво вале ншегн рне рпостн прнмн шаваннѣ
 прво вале ншегн рне рпостн прнмн шаваннѣ
 похвалу похвалу прво вале ншегн рне рпостн прнмн шаваннѣ
 рпостн похвалу великомъ уроу нбемнѣ прнмннѣ брѣчтѣ нше
 прнмннѣ рне ншегн рне рпостн прнмн шаваннѣ прнмннѣ
 владимиръ владимиръ ншегн рне рпостн прнмн шаваннѣ
 прнмннѣ рне ншегн рне рпостн прнмн шаваннѣ прнмннѣ
 прнмннѣ рне ншегн рне рпостн прнмн шаваннѣ прнмннѣ

адъ мотавло. оусти ршо.

Lettere e commissioni di Levante I, fol. 30

господина, превискога господина краља Угарског и без дозволе и допуштења твога господства примио Омиш и самовољно ушао у њега. И због тога је твоје господство од нас тражило помоћ против њега (кнеза Маркула) на мору. И због тога са уважавањем и поштовањем обавјештавамо твоје господство по милости великог небеског цара и пречисте богоматере. Наш племенити господин краљ, као и твоје господство, јесте довољно снажан и моћан да би таквом човјеку (кнезу Маркулу) могао одољети и осветити се, и не само њему већ и много већем и већем од њега. А ми усрдно молимо твоје господство да нас у све то не укључујеш. И нека Бог умножи ваше господство.

Дана 18. октобра (или 19. октобра ?) 1401. године

Дипломатичке особености писма

Писмо које су Дубровчани 18. или 19. октобра 1401. године упутили војводи Хрвоју Вукчићу Хрватинићу почиње симболичком инвокацијом у виду знака крста. Слиједи инскрипција (адреса) са највишим могућним атрибутом у то вријеме: *Славном и велможном великом војводи Хрвоју*. Дубровчани су га тако ословљавали и у другим писмима из тог раздобља. Једини изузетак у том погледу представља њихово писмо с почетка септембра 1400. године, када су га ословили: *У свему многопоштованом и љубљеном пријатељу војводи Хрвоју*²⁸. Промјене у ословљавању услиједиле су након октобра 1403. године, када је добио титулу херцега, након чега се у писма уноси девоција *по милости божјијој*. Након инскрипције (адресе), слиједи уобичајена интитулација и, за посебне пријатеље карактеристична, салутација: *многољубљени поздрав*. Потом слиједи експозиција, из које сазнајемо да је у Дубровник стигло писмо војводе Хрвоја. Из његовог садржаја сазнајемо да је претходно кнез Маркул(ин) самовољно заузео Омиш. Хрватинић је тражио помоћ *на мору* од Дубровчана. Они су га, уз лијепе ријечи, одбили, истичући како је Хрвоје довољно снажан да се супротстави не само кнезу Маркулу (Маркулину), већ и људима који су много моћнији од њега. На крају су га молили да их у све то не укључује. На крају писма налази се апрекација: *И нека Бог умножи ваше господство*, која се не појављује у ранијим писмима које су Дубровчани упућивали на адресу војводе Хрвоја, а ријетко се појављује

---

²⁸ М. Пуцић, *Споменици српски* I, 31; Љ. Стојановић, *Повеље и писма*, I–1, 449.

и у каснијим. На тај начин завршава писмо које су му упутили почетком марта 1402. године²⁹. И по томе се може закључити колико је у то вријеме Дубровчанима било стало да имају добре односе са Хрватинићем. Не смије се занемарити ни однос краља Жигмунда према тим догађајима. Он, као врховни господар Дубровника, није се наводно слагао са Маркуловим освајањем Омиша. Могуће да је и то утицало на дубровачки одговор војводи Хрвоју Вукчићу. У том погледу може се објаснити и дубровачка тврдња да је *наш племенити господин краљ довољно снажан и моћан* да се носи са искушењима и без њиховог мијешања.

Литература: Ст. Станојевић, *Студије о српској дипломатици* (I Инвокација, 68–113; II Интитулација, 110–162; III Инскрипција, 163–199; IV Салутација, 200–209; VIII Експозиција, 39–61; XII Апрекација, 17–21).

Топографски подаци

Љмиш, 5 (ред у изворнику) – Омиш, град у средњој Далмацији на ушћу Цетине у Јадранско море. Највећи дио средњег вијека био је познато гусарско упориште. Према тврдњи Мавра Орбина, војвода Хрвоје добио је Омиш женидбом са Јеленом Нелипчић прије јула 1401. године. Вјероватније је ипак да су Хрвоје и Иваниш град заузели у прољеће 1401. године. У августу или септембру 1401. град је заузео кнез Маркул(ин) и предао га угарској посади, која се ту задржала више од годину дана. Најкасније јануара 1403. Омиш је припао непосредно краљу Стефану Остоји, који га је нудио Млечанима као трговачки центар. У вријеме Остојиног пада са власти (1404), град је дошао под власт херцега Хрвоја Вукчића Хрватинића. Он је Омиш држао до смрти 1416. године, да би га након тога његова удовица Јелена уступила брату војводи Иванишу Нелипчићу, који је Омиш задржао до своје смрти 1434. године. Након краће владавине хрватских великаша Франкопана (1434–1440), Омиш је дошао под власт војводе Стјепана Вукчића Косаче (1440–1444), а затим 1444. град је дошао под власт Млачана који су га држали све до пропасти Републике крајем XVIII вијека.

Литература: Н. Исаиловић, *Омиш под влашћу Хрвоја Вукчића*, 131–150.

---

²⁹ М. Пуцић, *Споменици српски* I, 37; Љ. Стојановић, *Повеље и писма* I–1, 450.

Просопографски подаци

Хрвоје Вукчић Хрватинић, 1 (ред у изворнику) – босански великаш са титулама војводе и херцега; добро позната историјска личност, више пута помињана у издањима ССА и ГПБ.

Кнез Маркул(ин), 4 – Marcus Duymi Slovi (Марко/Маркулин Дујмов Словић/Словетић) био је сплитски племић и вођа преврата у Сплиту јуна 1398. Након тога изабран је за генералног капетана и ректора Сплита. Успјешно је ратовао против тзв. „спољашњих“ Сплићана, Трогирана и Цетињана. У позно љето 1401. преотео је Омиш од војводе Хрвоја Вукчића Хрватинића. У вријеме када је босанско-напуљска коалиција почела да побјеђује, сукобио се са сплитским надбискупом. У тој борби успио је придобити подршку грађана. Као угарски присталица није могао остварити споразум са новим властима, те је 21. октобра 1402. напустио Сплит.

Извори: Н. Исаиловић, *Повеља краља Стефана Остоје Сплићанима*, ССА 9 (2010) 182.

Господин краљ угарски, 4, 5, 9 – краљ Жигмунд Луксембуршки; добро позната личност која је више пута помињана у издањима ССА и ГПБ.

Arandjel Smiljanić

Université à Banja Luka

Faculté de philosophie

Programme d'étude de l'histoire

**LETTRE DE DUBROVNIK AU DUC HRVOJE VUKČIĆ HRVATINIĆ
DANS LAQUELLE IL EST REJETÉ POUR L'AIDE DEMANDÉE**

(1401, le 18. octobre)

Résumé

Le 18. octobre 1401., les habitants de Dubrovnik ont envoyé une lettre au duc Hrvoje Vukčić Hrvatinić, qui à cette époque était occupé par les événements en Dalmatie. Auparavant, la lettre de Hrvoje était arrivée à Dubrovnik, annonçant que le comte de Split Markul avait capturé sa ville Omiš. Dans son désir de remettre cette ville sous son règne le plus rapidement possible, Hrvatinić a demandé l'aide navale de Dubrovnik. Pourtant, les habitants de Dubrovnik, avec de belles paroles, l'ont refusé. Ils ont souligné que le duc Hrvoje possède à lui seul suffisamment de puissance militaire pour combattre non seulement contre le comte Markul, mais aussi des seigneurs bien plus puissants que lui.

Mots-clés: Les habitants de Dubrovnik (ragusains), duc Hrvoje, lettre, comte Markul, Omiš, aide, refus.